

Planteavl 1944.

Af Konsulent *H. Land Jensen.*

Vejrforholdene.

De 5 Krigsaar 1940—44 falder med Hensyn til klimatiske Betingelser i 2 Grupper. 1940—41 med strenge Vintre og tørre Forsomre, 1943—44 med milde Vintre og ret fugtige Somre. 1942 danner Overgangen mellem disse Perioder, idet Vinteren var streng, men Sommeren ret fugtig og frodig. For Landbrugets Produktion og Befolkningens Forsyning har det været af stor Betydning, at disse ugunstige Vejrforhold — naar vi skulde have dem — indtraf i de første Krigsaar og ikke i de sidste. Havde Vinterkulden og Sommertørken sat stærkt ind mod Krigens Slutning, samtidig med at Jorden var delvis udpint, og vanskelige Arbejdsforhold gjorde sig gældende, vilde det have været meget svært at overvinde de Vanskeligheder, som saa vilde have meldt sig. Nu staar vi i Landbruget i Kraft af 3 gode Høstaar produktionsmæssigt forholdsvis stærkt rustet til at tage fat paa Genopbygningsarbejdet, ja vi er endog i Stand til i betydelig Udstrækning at hjælpe andre Lande med Levnedsmiddelforsyninger.

Enkeltheder vedrørende Vejrforholdene i 1944 fremgaar af Tabel 1, der er udarbejdet paa Grundlag af Meteorologisk Instituts Maalinger. Efteraarsmaanederne 1943 var milde, og det milde Vejr fortsatte i Januar og Februar, idet disse Maaneders Middeltemperatur laa væsentligt over Normalen. Nedbøren var omkring det normale, men ret ujævn. Marts og April laa med Hensyn til Temperatur og Nedbør ret nær ved Normalen, men i Maj og Juni var Vejret gennemgaaende køligt, ret solfattigt og havde over normal Nedbør, der i Juni til Dels faldt i stærke Byger, som flere Steder medførte meget

Tabel 1. Temperatur, Solskinstimer og Nedbør 1944.
(Efter Meteorologisk Institut).

	Temperatur C°		Antal Solskinstimer		Nedbør	
	1944	Normal	1944	Normal	1944	Normal
Januar	3,4	0,1	37	36	72	44
Februar	1,0	÷0,1	74	66	18	34
Marts	1,6	1,6	137	123	35	41
April	6,1	5,5	178	174	28	40
Maj	9,6	10,7	227	252	59	42
Juni	13,2	14,2	219	264	72	47
Juli	17,2	16,0	237	245	47	64
August	18,5	15,3	289	223	29	80
September	12,6	12,3	158	167	109	57
Oktober	9,2	8,1	66	98	49	66
November	4,5	4,1	54	47	106	53
December	2,1	1,6	32	27	55	58

slem Haglskade. Juli og August gav til Gengæld Varme, men kun lidt Nedbør, navnlig var det tørt og varmt i August, hvilket hænger sammen med det forholdsvis store Antal Solskinstimer. August 1944 var i klimatisk Henseende noget for sig selv, idet Maaneden havde den højeste Middeltemperatur siden 1874 og den mindste Nedbør siden 1899. „Regntiden“ kom saa i Stedet i September, og den rigelige Nedbør fortsatte Aaret ud, idet Vejret samtidig var ret mildt.

Landbrugsarealets Benyttelse.

I Tabel 2 redegøres der for Hovedafgrødernes Andel i det samlede Landbrugsareal 1944 og de nærmest foregaaende Aar samt Femaarsperioden 1937—41. Forskydningen i Arealbenyttelsen har i de senere Aar ikke været stor. Det er en Regel, som er bekræftet gennem mange Aar, at der inden for de almindelige Landbrug normalt ikke røres væsentligt ved Driftsplanen. Sædskifterne og Arealets Fordeling paa de enkelte Afgrøder holdes ret uændret, og dette har ogsaa været Tilfældet gennem Krigsaarene, til Trods for at Produktions- og Forsyningsforholdene har været underkastet meget stærke Forskydninger.

Tabel 2. Arealanvendelsen i 1000 ha, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944	% Frem- gang fra 1937/41 til 1944	Forholdstal 1944 Omdrift ialt	
<i>Indenfor Omdriften</i>							
Korn	1346,5	1351,0	1350,5	1331,6	÷1,1	49,0	41,7
Roer og Kartoffler ..	524,3	551,2	543,3	538,5	2,7	19,8	16,8
Græs og Grønfoder	737,9	721,4	708,9	736,8	÷0,1	27,1	23,1
Andre Afgr. og Brak	84,4	100,8	120,8	111,6	32,4	4,1	3,5
Ialt i Omdriften	2693,1	2724,4	2723,6	2718,5	0,9	100,0	85,1
<i>Udenfor Omdriften</i>							
Græs, Eng m. v. ..	545,0	478,0	464,7	457,4	÷16,1	—	14,3
Læggeplads til Tørv	(4,2)	25,3	21,6	20,2	—	—	0,6
Landbrugsareal	3242,3	3227,7	3209,9	3196,1	÷1,4	—	100,0

Kornarealet var i 1944 godt 1 pCt. mindre end i Aarene før Krigen. Det udgjorde 49 pCt. af Omdriften eller 41,7 pCt. af det samlede Landbrugsareal. Arealet med Roer og Kartoffler er derimod gaaet frem med henimod 3 pCt., hvilket væsentligst skyldes Udvidelse af Kartoffelarealet. Rodfrugtarealerne udgjorde 16,8 pCt. af Landbrugsarealet.

Arealet med Græs og Grønfoder inden for Omdriften var reduceret en Del i 1942 og 1943, men var i 1944 atter paa Højde med Aarene før Krigen. Uden for Omdriften er der jævn Tilbagegang, hvilket i væsentlig Grad skyldes Afgivelse af Læggeplads til Tørv. Det samlede Græsareal var i 1944 37,4 pCt. af Landbrugsarealet.

Gruppen „Andre Afgrøder og Brak“ omfatter tilsammen kun 3,5 pCt. af Landbrugsarealet. Iøvrigt er de anførte Tal for denne Gruppe ikke meget oplysende, idet Brakarealerne er gaaet tilbage, men andre Afgrøder stærkt frem.

Det samlede Landbrugsareal blev i 1944 opgjort til 3 196 000 ha. I de senere Aar har der været en jævn Tilbagegang, som sammenlignet med 1937—41 repræsenterer ikke mindre end 1,4 pCt. Gaar vi 10—15 Aar tilbage, var Landbrugsarealet nogenlunde uændret fra Aar til Aar. De senere Aars Foringelse

af det landbrugsmæssigt benyttede Areal hænger vel forøvrigt for en Del sammen med, at betydelige Arealer har været benyttet, som man under Krigen forsigtigt maatte sige, til „andet Formaal“. Ogsaa paa dette Omraade har Krigen haft sin destruktive Virkning.

Kornafgrøderne.

Som allerede nævnt var det samlede Kornareal i 1944 lidt mindre ind i de nærmest foregaaende Aar. Det er ikke Vintersæddyrkningen, der er gaaet tilbage. Selv om Hvedearealet blev meget stærkt reduceret i Aarene med de strenge Vintre og i 1944 endnu ikke var kommet helt paa Højde med Arealet før Krigen, var det saadan, at Rugarealet var udvidet saa stærkt, at der i 1944 arealmæssigt var fuld Dækning for det tabte Hvedeareal. Tilbagegangen falder, som det ses, paa Havre, der siden 1937—41 er indskrænket med 10 pCt. Dette er en ejendommelig og sagligt set uønsket Bevægelse. Vil man

Tabel 3. Kornareal i 1000 ha, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944	% Fremgang fra 1937/41 til 1944	For- holdstal 1944
Hvede	112,9	5,9	49,1	84,0	÷ 25,6	6,3
Rug	151,8	190,5	224,4	196,1	29,2	14,7
Byg	395,3	421,4	398,1	395,8	0,1	29,8
Havre	366,9	343,5	336,3	330,4	÷ 9,9	24,8
Blandsæd	315,2	380,7	333,7	315,7	0,2	23,7
Bælgsæd	4,4	8,9	8,9	9,6	118,2	0,7
Kornareal	1346,5	1350,9	1350,5	1331,6	÷ 1,1	100,0

indskrænke Havredyrkningen, f. Eks. for at begrænse Faren for Havreaal, bør det absolut ikke gaa ud over de rene Havrefrøder, men Indskrænkningen bør falde paa Blandsæden.

Bælgsædarealet er under Krigen udvidet jævnt, men det udgør dog fremdeles kun en lille Del af det samlede Kornareal, i 1944 0,7 pCt.

Trods den milde Vinter fik man i Almindelighed ikke gennemført Kornsaaningen særlig tidligt. I de sydlige Egne og paa tidlige Jorder begyndte man allerede først i Marts, men en Periode med Frost og Sne standsede Arbejdet. De fleste Steder gennemførtes Saaningen i første Halvdel af April og paa sildige Jorder endda senere. Vejret var ustadigt i Saaperioden, men gennemgaaende lykkedes det dog at skaffe bekvemt Sædebed.

Lyspletsygen var ret slem, til Trods for at der i Forsommeren faldt rigelig Nedbør. Det kneb med at skaffe Mangansulfat nok til Helbredelsen. I det store og hele groede Kornafgrøderne dog godt til. Paa de bedre Jorder, og hvor der var gødet nogenlunde med Kvælstof, var Udviklingen til den frodige Side, saaledes at der mange Steder blev stærk Lejesæd. Sol og Varme sidst i Juli var af meget stor Betydning for de alt for frodige Kornafgrøder paa de gode Jorder, men paa de lette Jorder skete Modningen for hastigt. Mejning, Vejring og Indbjærgning havde særdeles gode Betingelser i den varme, solrige August, men hvor man ikke blev færdige inden Maa-nedens Udgang, var Bjærgningen meget besværlig og forløb ikke uden betydelige Tab.

Tabel 4. Høstudbytte i Mill. hkg Kærne og Halm, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944
Hvede	3,3	0,2	1,8	2,8
Rug	2,7	4,1	5,1	4,1
Byg	11,6	13,9	12,8	12,5
Havre	9,7	10,1	10,4	9,8
Blandsæd	7,1	9,5	8,6	7,7
Bælgsæd	0,1	0,2	0,2	0,2
Korn ialt	34,5	38,0	38,9	37,1
Halm ialt	45,8	54,5	51,7	55,6

Høstudbyttet fremgaar af Tabel 4, hvor 1944 er sammenlignet med de nærmest foregaaende Aar. Det samlede Kærneudbytte i 1944 er opgjort til 37,1 Mill. hkg, hvilket er lidt lavere end 1942 og 1943, men dog et smukt Udbytte, navnlig i

Betragtning af, at 1944 var 5. Krigsjaar. Udbyttet ligger da ogsaa en Del over, hvad der er høstet som Gennemsnit i Aarene 1937—41. De Oplysninger, man har om Udbyttet af de enkelte Arter, varierer en Del, men i det store og hele maa der regnes med jævnt godt Udbytte af Hvede og Rug. Byggen synes at have svigtet lidt paa Grund af stærk Lejesæd. Havren har været jævnt god.

Halmudbyttet var stort, og der var paa alle Egne gennemgaaende rigeligt til Forsyning med Straafoder. Paa Øerne og i Østjylland var der stort Overskud, saa Salgspriserne blev smaa. Adskillige Steder blev der brændt meget Halm, heldigvis for en stor Del paa den Maade, at Halmen kom til Nytte ved Fyring paa Mejerierne, men der var ogsaa Steder, hvor man brændte betydelige Mængder paa Marken. Diskussionen om Halmoverskudets mere rationelle Udnyttelse blev rejst paany, men endnu er man ikke naaet til Løsning af dette vanskelige Spørgsmaal.

Rodfrugterne.

Ved Betragtning af Arealtallene i Tabel 5 er der Grund til at hæfte sig ved den stærke Fremgang for Kaalroer. Dette Areal laa i Aarene 1937—43 gennemgaaende ret fast ved

Tabel 5. Rodfrugtareal i 1000 ha, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944	% Fremgang fra 1937/41 til 1944	For- holdstal 1944
Kartofler	74,2	100,5	105,4	98,3	32,5	18,3
Runkelroer	134,0	97,7	96,9	83,0	÷38,1	15,4
Fodersukkerroer	46,9	78,3	77,0	75,4	60,7	14,0
Kaalroer	188,9	187,0	183,5	212,1	12,3	39,4
Turnips	12,5	11,0	10,8	7,9	÷36,8	1,5
Gulerødder	4,3	6,0	4,7	4,2	÷ 2,3	0,8
Sukkerroer til Foder	20,6	22,2	18,6	14,7	÷28,6	2,7
Sukkerroer til Fabrik	42,3	47,2	45,5	42,1	÷ 0,5	7,8
Cikorierødder	0,6	1,3	0,8	0,8	33,3	0,1
Rodfrugtareal	524,3	551,2	543,3	538,5	2,7	100,0

180—190 000 ha, men i 1944 gik Arealet op til 212 100 ha, hvilket er en Fremgang fra 1943 paa ca. 16 pCt. for Landet som Helhed. Det er de senere Aars Modgang for Bederoedyrkingen, der gør sig gældende. Bevægelsen var ventet, men det er foruroligende, at Fremgangen var forholdsvis langt større paa Øerne (37 pCt.) end i Jylland (12 pCt.). Forsøgene anviser den modsatte Udvikling, idet Bederoerne fremdeles har været overlegne paa Øerne og i det sydøstlige Jylland. Fremgangen for Kaalroer har naturligvis givet Anledning til Tilbagegang for Bederoer. Det er særlig Runkelroer og Sukkerroer til Foder, det er gaaet ud over. Iøvrigt bemærkes, at der ogsaa var Tilbagegang for Kartoffelarealet, der i 1944 var under 100 000 ha. Ogsaa Arealet med Sukkerroer til Fabrik blev en Del reduceret.

Roesaaning blev en Del Steder gennemført ret tidligt, idet man havde god Tid til at tage fat herpaa efter Kornsaaning. Der havde i den milde Vinter været gode Betingelser for Udbringning af Staldgødning og Ajle. Spiringen var i Almindelighed god, men i den kolde Forsommer var Væksten langsom, og adskillige Steder gik Bederoerne helt i Stampe. Hertil kom betydelig Skade af meget udbredte og ondartede Angreb af Bedefluelarver. Kaalroeentusiastene glædede sig og i første Omgang med Rette, for Kaalroerne tegnede først paa Sommeren udmærket, men snart indfandt sig ondartede Angreb af Krusesyge, der i Forbindelse med Tørken i August næsten standsede Væksten. Artsforsøgene i 1944 viser betydelige Variationer fra Egn til Egn i Kaalroernes og Bederoernes indbyrdes Stilling. Gennemgaaende var de to Arter hinanden jævnbyrdige. Aaret har paany belært os om, at begge Rodfrugter har slemme Fjender, og at det derfor er galt at bygge for meget paa den ene Slags. Der var mange Stokløbere i Kaalroerne, navnlig i Wilhelmsburger, og flest vel i nordlige og vestlige Egne. Det var den kølige og solfattige Forsommer, der gjorde sig gældende, hist og her maaske dog ogsaa i nogen Grad tidlig Saaning. — Roernes Opbevaring og Hjemkørsel var meget besværlig i det fugtige Vejr, Topud-

byttet var ikke særlig tilfredsstillende, men dog gennemgaaende bedre end i 1943.

Den megen Modgang for Roerne medførte, som det vil fremgaa af Høstoversigten (Tabel 6), at Udbyttet gennemgaaende blev daarligt. Ved Betragtning af Tallene maa man iøvrigt erindre sig Arealforskydningen, og desuden at det drejer sig om Masseudbytte. Tørstofindholdet var omkring det normale.

Tabel 6. Høstudbytte i Mill. hkg Roer og Kartoffler, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944
Kartofler	13,4	16,7	19,4	14,1
Runkelroer	80,7	49,8	53,3	38,1
Fodersukkerroer	23,4	33,2	36,5	30,1
Kaalroer	115,1	113,0	107,8	103,0
Turnips	5,6	4,6	4,6	2,8
Gulerødder	1,3	1,6	1,3	0,9
Sukkerroer til Foder	8,2	7,6	7,1	4,8
Sukkerroer til Fabrik	15,9	15,9	14,6	12,7
Cikorierødder	0,1	0,2	0,2	0,2
Ialt Rodfrugt	263,7	242,6	244,8	206,7

Man kunde have ventet, at de gennemgaaende ret smaa Roer havde haft forholdsvis højt Tørstofindhold, men dette var altsaa ikke Tilfældet. Som Helhed maa 1944 karakteriseres som et daarligt Roear.

Sukkerroer til Fabriksbrug blev som allerede nævnt dyrket paa lidt mindre Areal end i 1943. Efter at man i Begyndelsen af Krigen havde sat Arealet noget op, skete der et Tilbage-slag i 1943, og denne Udvikling er altsaa fortsat i 1944, hvor man var nede paa 42 000 ha mod 48 000 i 1941. Hertil kom, at Udbyttet af Roer pr. ha blev væsentligt under det normale, hvilket vil fremgaa af følgende Oversigt, der anføres efter Meddelelse fra A/S De danske Sukkerfabrikker:

	1940	1941	1942	1943	1944
hkg Roer pr. ha	339	335	300	281	271
Sukkerindhold i pCt.	17,6	17,9	16,3	16,3	16,5
Betaling Kr. pr. hkg Roer	3,19	4,40	4,40	5,31	5,96

Sukkerindholdet i pCt. var 16,5, altsaa nogenlunde normalt, men som Helhed blev Sukkerproduktionen dog kun lille, hvilket naturligvis var at beklage paa Baggrund af forsyningsmæssige Vanskeligheder og de handelsmæssige Fordele, som en bedre Sukkerproduktion vilde have haft for Landet. Betalingen pr. hkg Roer steg 1944 til 5,96 Kr., hvilket er mere end en Fordobling i Sammenligning med Aarene før Krigen, men Omkostningerne ved Dyrkningen er jo steget meget stærkt, og i denne Forbindelse er der navnlig Grund til at nævne Vanskelighederne med at skaffe tilstrækkelig Arbejdskraft. Det er vel især dette sidste Forhold, der har medført Indskrænkning i Arealerne.

Kartoflerne.

Det lykkedes ikke helt i 1944 at fastholde det forholdsvis store Kartoffelareal, man var kommet op paa i 1942, og som atter var udvidet i 1943, men Tilbagegangen var dog ikke foruroligende, idet Arealet i 1944 omfattede 98 300 ha (Tabel 5), og naar Kartoffelhøsten i 1944 blev meget lille, skyldes det ikke saa meget Indskrænkning af Arealet, men derimod daarligere Vækstforhold.

Trods rettidig Lægning var Kartoflerne ret sent paa Vej i den kølige Forsommer. De var derfor ikke naaet ret vidt i Knoldsætningen, da Tørken i Juli—August satte ind og hæmmede eller helt standsede Udviklingen. Særlig haardt gik det ud over de middeltidlige Sorter, og inden for denne Gruppe falder jo de to Hovedsorter, der her i Landet anvendes til Spisebrug: Bintje og King Edward. Bintje standsede mange Steder Væksten fuldstændig først i August, men ogsaa King Edward gik det haardt ud over. De sildige Sorter led naturligvis ogsaa af Tørken, men kom forholdsvis bedre igennem, saaledes at Avlen af Industri- og Foderkartofler dog blev nogenlunde.

Det samlede Høstudbytte blev opgjort til 14,1 Mill. hkg (Tabel 6) mod 19,4 Mill. hkg i 1943, da Arealet ganske vist var 7 pCt. større. De 14 Mill. Tdr. skulde egentlig have været

rigeligt til Landets Forsyning med Spisekartofler og til normalt Forbrug i Industrien. Det maatte saa forudsættes, at det var Anvendelsen til Foderbrug, der skulde indskrænkes. Imidlertid var man langt henne i Sæsonen, inden det rigtig gik op for Folk, at en Del af de grovere Sorter skulde anvendes til Spisebrug, og paa dette Tidspunkt var der allerede kogt mange Kartoffler til Foder. Hertil kom, at mange af Spisekartoflerne, især King Edward og Bintje, var stærkt smittet af Skimmel, hvorved der allerede i Efteraarstiden gik adskillige Beholdninger tabt, idet Opbevaringsforholdene var meget vanskelige paa Grund af den stærke Nedbør i Optagningstiden, der næsten umuliggjorde Nedkuling i tør Tilstand. De skimmelplettede Kartoffler var desuden meget vanskelige at sortere til Salg, hvad enten det drejede sig om Spise- eller Læggekartofler, en stor Part maatte kasseres. Disse Forhold medførte, at der i Løbet af Efteraaret bredte sig den Opfattelse, at man stod over for alvorlig Kartoffelmangel, og trods gentagne Forsøg paa at berolige Handelen og Kunderne, skete der adskillige panikagtige Opkøb, hvilket medførte betydelig Stigning i Prisen, men ogsaa Stigning i Mellemandleravance og Fordelingsomkostninger. Dagbladene havde ikke megen Plads for saglige og beroligende Udtalelser, tværtimod var man tilbøjelig til at puste til Ilden, navnlig visse københavnske Dagblade havde en stor Del af Skylden for, at det gik, som det gjorde, idet man næsten kappedes om at rejse Anklage mod Landbruget for at udnytte Situationen til ublu Prisforhøjelser, medens man i ringere Grad havde Øje for den urimelige Stigning i Handels- og Fordelingsomkostninger. Paa et ret tidligt Tidspunkt blev det fra Landbrugets Side foreslaaet, at man skulde gennemføre Maksimalpriser, men fra Forbrugerside var man dog en Overgang ængstelige herved. Resultatet blev dog, at man fra 22. Januar indførte Maksimalpris til Avlerne paa 16—18 Kr. + Opbevaringstillæg og desuden Begrænsning af Handelsavancen; senere blev der ogsaa indført Maksimalpris paa Læggekartofler. Samtidig med Indførelse af Maksimalprisen i Januar, udstedtes fuldstændigt Fodringsforbud for alle

Kartofler, der kunde anvendes til Spisebrug. Forbudet ophævedes først allersidst i Sæsonen, da det viste sig, at der var Kartofler nok til Konsum.

En stærkt medvirkende Aarsag til, at det gik, som det gjorde med Kartoffelforsyningen og Priserne, var de vanskelige og usikre Transportforhold, der naar som helst kunde forværres, navnlig frygtede man, at Overførslerne fra Jylland til København skulde komme i Fare.

Afsætningen til Industribrug i 1944 gik baade for Kartoffelmelsfabrikkerne og Spritfabrikkerne betydeligt tilbage, idet det samlede Forbrug kun androg 1 105 000 hkg mod 1 631 000 hkg af Høst 1943. De senere Aars Forbrug fremgaar af følgende Oversigt:

Kartofler til Industribrug, 1000 hkg.

	Høst	1939	1940	1941	1942	1943	1944
Kartoffelmelsfabrikker ...	728	848	884	984	1098	717	
Spritfabrikker	386	372	333	451	533	388	

Fremavlen af Læggekartofler havde endnu større Omfang end i 1943. Det samlede af Landbrugsministeriets Tilsyn inspirerede Areal androg i 1944 31 000 ha. Fælleskontrollen med Kartoffelfremavl udvidede sine Arealer fra 598 ha i 1943 til 697 ha i 1944, og i 1945 er der igen Tale om en betydelig Udvidelse, nemlig til 802 ha.

Anvendelse af Kartofler til Foder gik under de herskende Forsyningsforhold selvfølgelig en Del tilbage, men der var dog i Efteraarssæsonen, inden Fodringsforbudet blev udstedt, kogt og ensileret betydelige Kvanta, og Interessen for Avlen af Foderkartofler er fremdeles stor.

Græs- og Grønfoder.

Det fremgaar af Tabel 7, at det samlede Græsareal, efter at der i de senere Aar var sket en Indskrænkning, i 1944 blev udvidet med henimod 20 000 ha. Udvidelsen falder helt ud paa Sædskiftegræsmarkerne, ja, der er endog Tale om Tilbagegang for Græsmarkerne uden for Omdriften. Denne Forskydning mod

Tabel 7. Græs og Grønfoder i 1000 ha, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944	% Fremgang fra 1937/41 til 1944	Forholdstal 1944
<i>Indenfor Omdriften.</i>						
Grønfoder	8,3	10,3	5,7	6,7	÷19,3	0,6
Lucerne	20,5	24,6	26,6	27,9	36,6	2,3
Kløver og Græs, Høslæt	225,6	120,8	245,9	260,8	15,6	21,8
Kløver og Græs, Græsning	483,5	565,7	430,7	441,4	÷ 8,7	37,0
Ialt i Omdriften ..	737,9	721,4	708,9	736,8	÷ 0,1	61,7
<i>Udenfor Omdriften.</i>						
Var. Græs til Høslæt ..	31,7	20,4	27,6	26,0	÷18,0	2,2
Var. Græs til Græsning	184,9	172,9	163,9	152,7	÷17,4	12,8
Eng o. l. Arealer til						
Høslæt	83,5	55,8	64,7	60,9	÷27,1	5,1
Græsning	132,7	128,5	117,4	127,2	÷ 4,1	10,6
Fælded, Strandmark o. l.	112,2	100,4	91,1	90,6	÷19,3	7,6
Ialt udenf. Omdriften	545,0	478,0	464,7	457,4	÷16,1	38,3
Ialt Græs og Grønfoder	1282,9	1199,4	1173,6	1194,2	÷ 6,9	100,0

mere Græs er jo talmæssigt set ret ringe og kan i og for sig ikke siges at have nogen særlig Betydning produktionsmæssigt, men man kan dog ikke undgaa at tænke paa, om det her drejer sig om en Strømpil i Retning af større Græsareal paa de øvrige Afgrøders Bekostning. Med andre Ord, om den mere ekstensive Drift, som man har ment kunde blive Resultatet af den vedholdende Mangel paa Arbejdskraft i Landbruget, nu skulde være paa Vej.

Iøvrigt er Forskydningerne inden for Kløvergræsdyrkingen ret smaa. Lucernedyrkingen har holdt Arealet, hvilket er al Ære værd i Betragtning af de tildels meget daarlige Resultater, man har i Dyrkingen af italiensk eller italiensk blandet Lucerne. Høslætarealerne i 1944 var paa Højde med 1943.

Vejret var i Forsommeren ideelt for Væksten af Græs og Grønfoder, idet der stadig faldt nogenlunde rigelig Nedbør. Fra Midten af Juli gjorde Tørken sig gældende, og navnlig var det meget tørt i August, saadan at Græsproduktionen paa

dette Tidspunkt gik delvis i Staa. Den rigelige Nedbør i September satte dog igen Gang i Væksten, saaledes at der i Efteraarstiden var ret gode Græsningsforhold.

Udbyttet af Hø, Grønfoder og Græsning fremgaar af Tabel 8. 1944 gav en særdeles stor Høhøst, navnlig af Agerhø, 15,8 Mill. hkg mod 11,7 Mill. hkg 1937—41 og 14,7 i 1943. Avlen af Enghø var derimod knapt Middel. Det fremgaar ogsaa af

Tabel 8. Høstudbytte af Hø, Grønfoder og Græsning, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944
Lucernehø*), Mill. hkg	—	1,5	1,8	1,9
Agerhø, Mill. hkg	11,7	5,3	14,7	15,8
Enghø, Mill. hkg	4,0	2,3	3,9	3,5
Hø ialt, Mill. hkg	15,7	9,1	20,4	21,2
Grønfoder og Græsning, Mill. Afrørdeenheder	33,9	30,3	34,8	36,9

*) før 1940 incl. i Agerhø.

Oversigten, at 1944 har været et særdeles godt Græsningsaar, idet der er opnaaet 36,9 Mill. Afrørdeenheder mod 34,8 i 1943 og 33,9 i 1937—41.

Det samlede Høstudbytte.

Tabel 9 gentager i samlet Fremstilling Høstresultaterne af Hovedafgrøderne, idet der er foretaget Omregning til Afrørdeenheder. Tager man Femaarsperioden 1937—41 som Udtryk for Middelhøst, hvilket sikkert ikke er meget forkert, har

Tabel 9. Høstudbytte i Mill. Afrørdeenheder, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944
Kærne	32,3	35,4	36,4	34,7
Halm	9,1	10,9	10,3	11,1
Kornafgrøder ialt	41,4	46,3	46,7	45,8
Roer og Kartoffler	34,4	31,5	32,7	27,1
Grønfoder, Hø og Græsning	40,2	34,1	43,1	45,6
Høsten ialt	116,0	111,9	122,5	118,5

1944 været lidt over Middel med Hensyn til Kærne, og samtidig er der høstet et meget stort Halmudbytte. Udbyttet af Roer og Kartoffler ligger derimod langt under Middel. Forskellen paa 1937—41 og 1944 er ikke mindre end 22 pCt. Denne Nedgang, som jo rammer en væsentlig Del af Grovfoderproduktionen, opvejes i nogen Grad af den store Produktion af Grønfoder, Hø og Græsning, hvor 1944 gav 12 pCt. over 1937—41. Der er kun den Mangel ved Forholdet, at Nedgangen i Rodfrugtavl næsten udelukkende rammer Vinterfodringsperioden, hvor man i Forvejen er daarligt stillet paa Grund af Mangel paa Kraftfoder. Det viste sig da ogsaa i afvigte Vinter, at det mange Steder var vanskeligt at faa Roefoderet til at slaa til.

Det samlede Høstudbytte i 1944 opgøres til 118,5 Mill. Afgrødeenheder, hvilket er 4 pCt. under Udbyttet i 1943, men et Par Procent over Udbyttet i 1937—41. Selv om 1944 saaledes ikke kommer helt i Spidsen, var det dog et godt Aar, navnlig i Betragtning af at de af Krigen fremkaldte Vanskeligheder vedrørende Forsyning med Gødning, Arbejdskraft m. v. gjorde sig gældende i stigende Grad, ligesom Krigens Byrder jo som Helhed var tungere.

Frøavl.

Med den milde Vinter 1943/44 var der igen gode Betingelser for de overvintrende Frøkulturer, og da Arealerne for de fleste Arter var større end normalt og Vækst- og Bjærngningsbetingelserne nogenlunde gode, gav 1944 paany Landet en Frøproduktion, der sikrede Forbruget af de vigtigste Arter. Betingelserne var dog langt fra gode for alle Kulturer.

Tabel 10 giver Oversigt over Arealet af de vigtigste Arter. Arealerne med Bederøefrø gik i 1944 en Del tilbage sammenlignet med 1943, da disse Arealer jo var meget store. Ogsaa Kaalroe- og Turnipsarealet blev indskrænket. Rødkløver holdt sig paa Højde med foregaaende Aar, men sammenlignes med 1937—41 skete der en stærk, og man maa sige berettiget Ud-

Tabel 10. Frøavlsarealer i 100 ha, hele Landet.

	1937/41	1942	1943	1944	% Fremgang fra 1937/41 til 1944	Forholdstal 1944
Runkelroer og Fodersukkerroer	15,3	26,0	41,9	30,9	102,0	5,3
Kaalroer og Turnips	10,9	1,5	36,6	21,6	98,2	3,7
Sukkerroer	5,2	3,8	14,9	12,7	144,2	2,2
Rødkløver, tidlig	30,1	20,9	26,9	25,8	÷14,3	4,5
Rødkløver, sildig	36,2	49,7	72,3	69,6	92,3	12,0
Hvidkløver	36,6	37,9	37,7	44,8	22,4	7,8
Andre Græsmarksbælgpl. .	14,0	16,4	30,6	27,8	98,6	4,8
Bælgpl. og Græsser i Bland.	3,5	4,9	6,7	5,4	54,3	0,9
Hundegræs	59,3	52,0	47,8	50,9	÷14,2	8,8
Alm. Rajgræs	53,3	55,0	85,9	86,3	61,9	14,9
Ital. Rajgræs	29,4	13,9	54,7	50,3	71,1	8,7
Engsvingel	37,2	45,3	40,8	44,6	20,2	7,7
Alm. Rapgræs	13,4	7,0	9,7	10,3	÷21,4	1,8
Timothe	13,5	20,3	18,8	21,7	60,7	3,8
Andre Græsser	6,8	7,2	9,6	9,6	41,2	1,7
Andet Mark- samt Havefrø	15,8	15,7	81,1	66,0	317,7	11,4
Ialt Frøareal	380,5	377,5	616,0	578,3	521,0	100,0

videlse af sildig Kløver (halvsildig), hvorimod tidlig Kløver gik tilbage. Hvidkløver avledes paa et større Areal end de foregaaende Aar. Arealerne med Græsfrø var ligeledes store. Det samlede Frøareal opgøres for 1944 til 57 800 ha, lidt mindre end 1943, men mere end 50 pCt. større end i 1937—41.

Det fugtige, men kølige Vejr i Forsommeren gav langsom Udvikling af de fleste Arter, men Højsommervarmen satte Gang i Vækst og Frøsætning. For Hvidkløver og tildels Rødkløver var den vegetative Udvikling mange Steder lovlig stærk til at give god Blomstring. Bjærgningen af Kløver forløb gennemgaaende udmærket, selv om de sidst høstede Rødkløverpartier led en Del Skade i Septemberregnen. Græsfrøarealerne var veludviklede, men led nogen Skade paa Egne med stærke Regnskyl i Juni—Juli. Bedefrømarkerne havde det lovlig tørt i den egentlige Frøsætningsperiode, og for Kaalroearalerne maa der noteres betydelig Skade af Biller.

Tabel 11. Middeludbytte af Frø, kg pr. ha.
(Efter Danske Landboforeningers Frøforsyning).

	1934/43	1941	1942	1943	1944
Barres	2207	2874	1989	2182	1696
Fodersukkerroe	1971	2413	1991	2147	1612
Sukkerroe	1906	1351	1571	1796	1329
Kaalroe	1404	726	1336	2077	970
Rødkløver, tidlig	223	153	149	256	288
Rødkløver, halvsildig	366	268	236	379	374
Hvidkløver, Morsø	238	113	270	306	285
Alsike	249	138	208	294	285
Timothe	413	271	407	433	493
Alm. Rajgræs, tidlig	1030	902	987	1252	1074
Ital. Rajgræs	1117	955	835	1345	1284
Hundegræs	629	496	448	644	627
Engsvingel	731	656	730	703	788

Udbyttetallene (Tabel 11) viser, at 1944 kun har givet et maadeligt Udbytte af Bederoe- og Kaalroefrø. Kløverfrøudbyttet var ret tilfredsstillende, og Græsserne gav jævnt godt Middeludbytte.

Industriplanterne.

Det samlede Areal af Industriplantearter, hvis Dyrkning har faaet særlig Interesse under Krigen, havde i 1944 nogenlunde samme Omfang som i 1943, hvilket vil fremgaa af følgende Oversigt:

	1942	1943	1944
Spindhør, ha	6272	6558	7341
Hamp, ha	1771	2184	1479
Oliehør, ha	3556	2661	3733
Sennep, ha	18016	17158	15213

Spindhørarealet svarer til Skætteriernes Kapacitet, og naar man i de sidste Par Aar for flere Skætterier ser, at man har vanskeligt ved at gennemføre Skætningen, inden ny Avl kommer frem, maa det i Hovedsagen forklares ud fra de af Krigen fremkaldte Vanskeligheder vedrørende Transport, Luftalarmer, Restriktioner m. v.

Arealet med Hamp blev i 1944 indskrænket en Del, og Dyrkningen er i 1945 praktisk taget ophørt, hvilket maa tages som Udtryk for, at Industrien, til Trods for at Avlen vel egentlig er lykkedes ret godt, ikke mener, den indenlandske Hamp har Mulighed for at konkurrere med udenlandsk, og vel i Grunden heller ikke med tilsvarende Produkter fremstillet af Hør.

Oliehøravlen udvidedes igen en Del, saa man naaede op i Nærheden af 4000 ha, derimod var der en lille Tilbagegang for Arealet med Sennep, der dog imidlertid fremdeles var meget betydeligt, over 15 000 ha.

Afgrøderne udvikledes jævnt godt, og hvad der kunde indhøstes i August bjærgedes let og smertefrit, for Spindhørrer i Grunden alt for let, da der næsten ikke var Mulighed for Rødning paa Marken. Den soltørrede Hør, som ikke har faaet Nedbør i Bjærgningsperioden, er aabenbart meget vanskelig at have med at gøre ved Grønskætning.

Gødningsanvendelsen.

I Lighed med tidligere Aar anføres Oversigt over Forbruget af Kunstgødning 1943/44 (Opgørelse pr. 1. Juli) sammenlignet med 4 foregaaende Forbrugsaar (Tabel 12) og endvidere Egenenes forholdsvis Kunstgødningsforbrug 1943/44 (Tabel 13).

Tabel 12. Forbruget af Kunstgødning i 1000 t pr. 1. Juli.
(Gødningsfirmaernes Opgørelse.)

	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44
18 % Superfosfat	377,4	87,1	33,7	0	0
Thomasfosfat	—	—	—	9,2	14,1
40 % Kaligødning	108,2	191,3	152,4	140,3	137,1
Kalksalpeter	141,0	202,5	191,0	194,6	137,6
Chilesalpeter	43,6	0,3	0	0	0
Natronsalpeter	10,6	0,7	0	0	0
Sv. Ammoniak	38,9	42,9	56,1	20,1	23,4
Kalkkvælstof	0,8	9,8	12,8	20,7	21,0
Nitrophoska	0,3	0,01	0	0	0

Tabel 13. Egnenes forholdsvis Kunstgødningsforbrug 1943/44.
(Gødningsfirmaernes Opgørelse.)

	kg pr. ha 15 1/2% Kvæl- stogødning	Kaligød- ning	Forholdstal for rene Næringsstoffer	
			Kvælstof	Kali
Sjælland	79	34	100	112
Bornholm	64	37	100	149
Lolland-Falster	134	56	100	109
Fyn	84	40	100	123
Østl. Jylland	63	41	100	170
Nordl. —	44	39	100	227
Vestl. —	43	48	100	287
Sydl. —	49	51	100	270
Hele Landet	61	43	100	180

Superfosfat har jo ikke været fremme 1942/43 og 1943/44. Man har søgt Erstatning, saa godt man kunde, i de smaa Mængder Thomasfosfat, som har været reserveret særligt fosforsyretrængende Arealer, navnlig Hede og Mose, men for Landbruget som Helhed har denne Fosforsyretilførsel været uden væsentlig Betydning. Kalianvendelsen havde 1943/44 nogenlunde samme Omfang som Aaret før, derimod var der en betydelig Nedgang for Anvendelse af Kalksalpeter, og Tilførslen af Sv. Ammoniak laa paa samme lave Niveau som Aaret før. Den udvidede Anvendelse af Kalkkvælstof, som vi er kommet i Gang med under Krigen, blev opretholdt.

Oversigten over Egnenes forholdsvis Kunstgødningsforbrug har ikke samme Interesse som tidligere Aar, da Fosforsyren er gaaet helt ud af Betragtning. Man bemærker, at det navnlig er i Jylland, man anvender forholdsvis meget Kali, hvilket utvivlsonst er en rigtig Praksis, da de letmuldede Jorder af Naturen er kalifattige, men Forholdet kan jo ogsaa tydes saaledes, at man paa disse Egne bruger for lidt Kvælstofgødning, og givet er det, at den Form for Kunstgødningsrationering, som har været anvendt under Krigen, har været mange Sandjords-egne forholdsvis ugunstig.

Prisforhold og Afsætning.

I det almindelige Landbrug giver Afsætningen af Plante-produkter som Regel ikke Anledning til store Spekulationer. Bortset fra den tvungne Aflevering af Korn, sker Afsætningen for Hovedparten af Avlen gennem Husdyrholdet. I et betydeligt Antal Landbrug er man dog indstillet paa Avl af direkte salgbare Planteprodukter, og for disse Brug er det altid af stor Interesse at følge Prisudviklingen. Tabel 14 giver Oversigt over Priser paa Korn, Kartofler, Sukkerroer, de vigtigste Arter af Frø og endelig Indekstal for Plante- og Husdyr-produkter.

Tabel 14. Priser paa Planteavlsprodukter, Kr. pr. 100 kg.
(Efter Det landøkonomiske Driftsbureau, 1. Juli—30. Juni.)

	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44	1944/45
Hvede, Sælger	27,24	29,04*)	29,25*)	29,45*)	29,25*)
Rug	28,24	30,04*)	30,25*)	30,45*)	30,25*)
Byg 2 rd., Sælger	24,41	26,04*)	26,25*)	26,25*)	26,25*)
Havre	24,41	26,04*)	26,25*)	26,25*)	26,25*)
Havrehalm	14,56	20,74	12,18	8,25	9,00
Kartofler (Sælgers St. Sj.) ...	15,72	17,97	14,73	14,79	20,16
Sukkerroer	3,19	4,40	4,40	5,31	5,96
Runkelroefrø	210,00	215,00	248,00	182,00	204,00
Kaalroefrø	300,00	395,00	440,00	145,00	234,00
Rødkløverfrø, halvs.	—	—	820,00	510,00	575,00
Hundegræsfrø	108,00	240,00	242,00	236,00	236,00
Engsvingelfrø	126,00	230,00	232,00	210,00	210,00
Indekstal for Planteprodukter (1909—14 = 100)	225	277	269	250	269
Indekstal for Husdyrprodukter (1909—14 = 100)	198	225	238	243	242

*) Maximalpris + Tillæg.

Prisen paa Korn til Aflevering fastsættes i Kornloven. Fri-handelskorn kostede efter Høst 1944 henimod 50 Kr. pr. Td., steg derefter i Efteraaret til 55—60 Kr., hvor Prisen holdt sig til henimod Foraaret, da den en kort Tid i Marts—April var over de 60 Kr. Herefter begyndte et jævnt Fald, der slutter nu sidst paa Høstaaret omkring 40 Kr. eller lidt over.

Halmprisen har været ret lav, men dog lidt over Høstaaret 1943. Kartofflerne steg for Høst 1944 betydeligt over Niveauet de to foregaaende Aar, og Sukkerroer er ligeledes paany steget en Del. Frøpriserne steg for de fleste Arters Vedkommende.

Prisbevægelserne paa Planteavlsprodukter medførte, at Indekstallet for Planteprodukter efter Høsten 1944 steg til 269 mod 250 for 1943. Det tilsvarende Indekstal for Husdyrprodukter faldt med 1 Point og ligger en Del under Planteavlstallet. De Landbrug, der lægger Vægt paa Avl af Salgsafgrøder, skulde saaledes fremdeles have forholdsvis gode Muligheder, selv om disse Afgrøders Prisforhold i Forhold til Husdyrprodukterne er knapt saa gunstige som i Begyndelsen af Krigen.
